

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

O DOPUŠTENOSTI

zahtjeva broj 71614/01

Milan CRNOJEVIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 29. travnja 2003. u vijeću sastavljenom od

g. C. L. ROZAKIS, *predsjednik*,
g. G. BONELLO,
g. P. LORENZEN,
gđa N. VAJIĆ,
gđa S. BOTOCHAROVA,
g. V. ZAGREBELSKY,
gđa. E. STEINER, *suci*, i
g. S. NIELSEN, *zamjenik tajnika Odjela*

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen 15. veljače 2001.
uzimajući u obzir očitovanje koje je podnijela tužena država i odgovor na očitovanje koje je podnio podnositelj zahtjeva,
nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva g. Milan Crnojević hrvatski je državljanin, rođen 1921., a živi u Zagrebu. Pred Sudom ga zastupa gđa. Jadranka Sloković Glumac, odvjetnica iz Zagreba. Tuženu državu zastupa njena zastupnica gđa. Lidija Lukina-Karajković.

A. Okolnosti predmeta

Činjenično se stanje predmeta, prema navodima stranaka, može sažeti kako slijedi.

Dana 6. rujna 1991. kuću podnositelja zahtjeva, u Starigradu u Hrvatskoj minirali su nepoznati počinitelji.

Dana 7. rujna 1994. podnositelj zahtjeva pokrenuo je građanski postupak pred Općinskim sudom u Zagrebu, zahtjevajući naknadu štete od Republike Hrvatske.

Dana 16. studenog 1995. Općinski sud u Zagrebu, djelomično je usvojio podnositeljev tužbeni zahtjev.

Dana 17. siječnja 1996. Hrvatski Sabor donio je Zakon o izmjenama Zakona o obveznim odnosima, kojim je propisao da se svi postupci za naknadu štete uzrokovane terorističkim aktom prekidaju do donošenja novog zakona te da se zabranjuje podnošenje zahtjeva za naknadom štete uzrokovane terorističkim aktom do donošenja navedenog zakona. Do sada, hrvatske vlasti nisu izglasale novi zakon koji bi regulirao navedenu materiju.

Neutvrđenog datuma, tuženik je uložio žalbu protiv prvostupanjske presude nakon čega je ista, dana 8. ožujka 1997. proslijeđena Županijskom sudu u Zagrebu kao žalbenom sudu.

Dana 13. siječnja 1997. predmet je vraćen Općinskom sudu u Zagrebu s naputkom da se postupak u navedenoj pravnoj stvari prekida sukladno gore navedenom Zakonu.

Dana 3. rujna 1997. Općinski sud u Zagrebu donio je odluku o prekidu postupka.

B. Mjerodavno domaće pravo

Mjerodavni dio Zakona o obveznim odnosima glasi kako slijedi:

Članak 180. st.1.

"Za štetu prouzročenu smrću, telesnom ozljedom odnosno oduzimanjem ili uništenjem tuđe imovine uslijed akta nasilja ili terora ili javnih demonstracija ili manifestacija odgovaraju vlasti čiji su službenici, prema važećim zakonima, bili dužni spriječiti takvu štetu."

Mjerodavni dio Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine br.7/1996) glasi kako slijedi:

Članak 1.

"U Zakonu o obveznim odnosima (*narodne novine, br53/91,73/91 i 3/94*) članak 180. briše se."

Članak 2.

"Postupci za naknadu štete pokrenuti po odredbama čl. 180. zakona o obveznim odnosima prekidaju se. Postupci iz stavka 1. ovoga članka nastaviti će se nakon što se donese poseban propis kojim će se urediti odgovornost za štetu nastalu uslijed terorističkih akata."

Mjerodavni dio Zakona o parničnom postupku predviđa slijedeće:

Članak 212.

"Postupak se prekida:

...

(6) kad je to drugim zakonom određeno."

PRIGOVOR

Podnositelj zahtjeva tvrdi da izglasavanje u Saboru Zakona iz 1996. predstavlja miješanje u njegovo pravo na pristup sudu u smislu članka 6 § 1 Konvencije.

PRAVO

Podnositelj zahtjeva prigovara da Zakon iz 1996. spriječava mogućnost raspravljanja o meritumu u njegovom predmetu čime mu je onemogućeno pravo na pristup sudu. Poziva se na članak 6 § 1 Konvencije, čiji mjerodavni dio glasi kako slijedi:

"Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi... svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj..."

a) Vlada smatra da domaće vlasti mogu biti odgovorne samo za događaje koji su se desili nakon 5. studenog 1997. kad je u Hrvatskoj Konvencija stupila na snagu.

Podnositelj tvrdi da se nemogućnost pristupa sudu nastavila i nakon 5. studenog 1997.

Sud podsjeća da je nadležan ispitivati prigovore koji se odnose na situacije koje su se desile prije nego što je stupila na snagu izjava o prihvaćanju prava na podnošenje individualnog zahtjeva, u onoj mjeri u kojoj su ti događaji stvorili trajnu situaciju koja postoji i nakon relevantnog datuma. (vidi, *mutatis mutandis*, A.A.G. protiv *Portugala*, br. 29813/96 Odluka Komisije od 8. rujna, Decisions and Reports 90, str.121,126).

Sud bilježi da su postupci koji se odnose na podnositeljev zahtjev za naknadom štete prekinuti 3. rujna 1997. te da je Konvencija u Hrvatskoj stupila na snagu 5. studenog 1997. Iako je istina da je odluka o prekidu postupaka donesena prije nego što je Konvencija stupila na snagu, posljedice te odluke su takve da su postupci i dalje u tijeku s obzirom da nikada nisu bili okončani. Štoviše, domaći sudovi od tada nisu u mogućnosti postupati po tužbi za naknadu štete podnositelja zahtjeva. Slijedom navedenog, postoji potrebna trajnost situacije kod podnositelja, neophodna kako bi Sud utvrdio svoju nadležnost *ratione temporis* (vidi, *mutatis mutandis*, *Phocas protiv France*, presuda od 23. travnja 1996., *Reports of Judgements and Decisions* 1996-II, str.541, § 49).

U ovim okolnostima, Sud ne smatra da postoje zapreke u smislu *ratione temporis* kako bi ispitivao prigovor pa shodno tome odbacuje prigovore Vlade u tom smislu.

b) Vlada tvrdi da je podnositelj propustio iscrpiti sva domaća pravna sredstva obzirom da nije uložio zahtjev za ocjenu ustavnosti i zakonitosti relevantnog zakona.

Podnositelj zahtjeva tvrdi da zahtjev za ocjenu ustavnosti i zakonitosti nije pravno sredstvo koje bi trebalo iscrpiti. Nadalje, postupak, koji se odnosi na ispitivanje ustavnosti i zakonitosti Zakona iz 1996. ne bi doveo do rješavanja njegove tužbe za nakandu štete. Osim toga, nekoliko osoba koje se nalaze u istoj situaciji kao i podnositelj zahtjeva, već je podnijelo takve zahtjeve, no Ustavni sud o njima još nije odlučio.

Sud primjećuje da pravilo o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava sadržano u članku 35 § 1 Konvencije zahtjeva da podnositelj zahtjeva mora imati normalan pristup pravnim sredstvima koja su dostupna i dovoljna kako bi omogućili zaštitu u slučaju navodne povrede (vidi, između ostalog *Akdivar i ostali protiv Turske*, presuda od 16. rujna 1996, Reports 1996-IV, str.1210, § 65). Postojanje navedenih pravnih sredstava mora biti dovoljno sigurno ne samo u teoriji već i u praksi, jer će im u suprotnom nedostajati potrebna dostupnost i djelotvornost (ibid.)

Sud podsjeća da u području iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava postoji podjela tereta dokaza. Vlada koja tvrdi da je pravni put iscrpljen, u obvezi je dokazati da je pravno sredstvo bilo djelotvorno, prisutno u teoriji i praksi u relevantno vrijeme, osim toga, da je bilo dostupano i sposobano omogućiti zaštitu u odnosu na podnositeljeve prigovore te mu ponuditi realne izgleda za uspjeh. Nadalje, kad je taj teret zadovoljen, tad je dužnost podnositelja da utvrdi da je pravno sredstvo, koje je navela Vlada, iscrpljeno ili je iz nekog razloga ono bilo neprimjereno i nedjelotvorano s obzirom na posebne okolnosti predmeta, ili da su postojale posebne okolnosti koji ga oslobađaju tog uvjeta (ibid., str.1211. § 68).

Nadalje, primjena zakona mora uzeti u obzir činjenicu da se primjenjuje u kontekstu mehanizma zaštite ljudskih prava kojeg su se Ugovorne članice složile uspostaviti (ibid., § 69). Prema tome, Sud smatra da članak 35 § 1 (ranije članak 26.) mora biti primjenjivan sa dozom fleksibilnosti i bez pretjeranog formalizma (vidi, na primjer, *Cardot protiv Francuske*, presuda od 19. ožujka 1991., Serija A br. 200, str. 18, § 34). Nadalje, Sud smatra da pravilo o iscrpljivanju pravnih lijekova nije apsolutno niti se može primjenjivati automatski; ispitujući da li je mu je udovoljeno bitno je da se uzmu u obzir sve posebne okolnosti vezane za svaki individualni slučaj (vidi, na primjer, *Van Oosterwijk protiv Belgije*, presuda od 6. studenog 1980, Serija A br. 40, str. 18, § 35). To, između ostalog, znači da realno treba uzeti u obzir ne samo postojanje formalnih pravnih sredstva u pravnom sistemu Ugovorne članice, već opći pravni i politički kontekst unutar kojeg sredstvo funkcionira kao i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva (vidi *Akdivar* presuda citirana gore, str.1211, § 69).

Sud bilježi da je Vlada već priznala da je određeni broj drugih osoba koje se nalaze u poziciji podnositelja zahtjeva, podnio takve zahtjeve te da bi rezultati postupka pred Ustavnim sudom u pogledu takvih zahtjeva, jednako utjecali na podnositelja zahtjeva (vidi *Kastelic protiv Hrvatske* (dec.) br. 60533/00, 7. sudenog 2002., neobjavljeno). Osim toga, Ustavni sud i dalje ispituje te zahtjeve, što znači da su ista pitanja i dalje u postupku pred domaćim sudovima.

Sud smatra da odluka Ustavnog suda o ustavnosti zakona ne predstavlja sredstvo koje bi se odnosilo na podnositeljevu moguću povredu prava pristupa sudu. Ako Ustavni sud prihvati podnositeljev zahtjev te utvrdi da je ispitivani zakon neustavan, vjerojatna posljedica takve odluke bi bila izglasavanje drugog zakona od strane parlamenta, dok bi činjenica da su postupci koji se odnose na podnositeljev zahtjev za naknadu štete bili duže vrijeme prekinuti, ostala nepromijenjena.

S obzirom na te okolnosti, Sud smatra da podnositeljev zahtjev ne može biti odbijen zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

c. Alternativno, Vlada poziva Sud na zaključak da zahtjev ne otkriva postojanje povrede članka 6 § 1 Konvencije. S tim u svezi, Vlada tvrdi da podnositelj uživa pravo pristupa sudu jer je pokrenuo građanski postupak za naknadu štete pred Općinskim sudom u Zagrebu. Činjenica da je sud prekinuo postupke sukladno Zakonu iz 1996. ne utječe na podnositeljevo pravo na pristup sudu jer su postupci prekinuti samo privremeno i to do izglasavanja novog propisa koji se odnosi na štete vezane uz rat.

U svojim daljnjim tvrdnjama, Vlada se oslanja na praksu Suda i tvrdi da zakonodavac u principu nije ograničen donositi nove retrospektivne propise u građanskim stvarima kako bi regulirao prava koja proizlaze iz postojećih zakona.

Podnositelj tvrdi da, iako je Zakon iz 1996. obvezao Vladu na donošenje drugog propisa, kojim će se regulirati odgovornost za štetu nastalu terorističkim djelovanjem i to najkasnije unutar šest mjeseci od stupanja na snagu tog zakona, takav zakon do sada nije izglasan i nema naznaka da će to biti učinjeno.

Sud smatra, u svjetlu podnesaka stranaka, da zahtjev postavlja ozbiljna činjenična i pravna pitanja na temelju Konvencije, čije bi utvrđivanje trebalo ovisiti o ispitivanju merituma. Prema tome, Sud zaključuje da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35 § 3 Konvencije. Nisu ustanovljene druge osnove za proglašenje prigovora nedopuštenim.

Iz ovih razloga, Sud jednoglasno

Proglašava dopuštenim, bez utjecaja na odluku o meritumu.

Søren NIELSEN

Christos ROZAKIS

Zamjenik Tajnika

Predsjednik